

DOBRI LJUDI

Priča o dobrim ljudima, ljubavi i drveću:
Bračni par Salgado zasadio 4 milijuna stabala

Bračni par Selgado (foto Ricaro Beliel)

Goran Šimac • 24/09/2023 u 07:53 •

-Ako razmišljate godinu dana unaprijed, posijte sjeme. Ako razmišljate deset godina unaprijed, posadite drvo – tako prema predaji reče kineski pjesnik, tamo negdje 500-te godine prije nove ere.

Ako je vjerovati neimenovanom Kinezu koji je *posadio* ovu misao, onda brazilski **fotograf Sebastiao Salgado i njegova supruga Lelia Deluiz Wanick Salgado** misle oko – **40 milijuna godina unaprijed.**

Kako to?

Tako što je njih dvoje u posljednja dva desetljeća zasadilo, odnosno smislili su, organizirali i potakli sadnju – **više od četiri milijuna stabala.**

Da – posadili su **4 milijuna krošnji** koje se upravo gibaju na vjetru, šume, lišće im treperi i proizvodi zrak, čine hlad u žegama, daju plodove, hranu životinjama i ljudima, nude ogrjev, spašavaju dio planete od pretvaranja u pustinju, štite od poplava i nevremena i stvaraju divan krajolik.

Inspirativni plodonosni bračni par Salgado (foto Ricardo Beliel)

-Drvo je najbolji čovjekov prijatelj na Zemlji. Ako drveće koristimo štedljivo i s poštovanjem, raspoložemo jednim od najvećih resursa na planetu.- reče jednom i **Frank Lloyd Wright**, čuveni američki arhitekt koji je još davno nastojao svojom arhitekturom ostvariti sklad ljudi s okolišem.

Na žalost, njegova ideja nije zaživjela među glavninom arhitekata i graditelja, a niti je većina ljudi shvatila njegovu misao o prijateljstvu drveća. Naprotiv, znamo i u Hrvatskoj, stabla se sijeku nemilice radi pukog profita i gole gluposti, a u gradovima drveće svakodnevno stradava pod najezdom stihijske gradnje i sprege primitivnih vlasti i gramzljivih nekretninskih mešetara.

U uvjetima nesnosnih vrućina koje se događaju u posljednje vrijeme, postaje jasnije koliko vrijedi **jedno malo stablo**, no neki su i unatoč tome i dalje beznadno predaleko od te spoznaje.

‘Zemlja je bila bolesna, kao i ja’

Srećom po žitelje jednog dijela Brazila, toga su itekako bili i jesu svjesni supružnici **Salgado**, čija je *storija* dirljiva priča o drveću, ljubavi, poštovanju i nesebičnom djelovanju za opće dobro. Šokirani globalno poznatoj pošasti brazilske sječe i krčenja šuma, njih dvoje su u očaju krenuli razmišljati što mogu učiniti ne bi li barem djelomično ublažili katastrofu koja im se odvija pred očima.

Dobro raspoloženi dobročinitelji u rasadniku uoči nove sadnje stabala (foto Instituto Terra)

Salgado je najprije bio ekonomist, potom priznati fotograf koji je osvojio brojne nagrade u fotoreporterstvu, te se 1990-ih, nakon dokumentiranja užasnog genocida u Ruandi, vratio kući u svoj rodni Brazil koji je nekoć bio prekriven bujnom tropskom prašumom.

Potresen nakon ratnih i drugih strahota koje je viđao po svijetu, kod kuće je zatekao slično razaranje, smrt i besmisao u vidu uništenih šuma. Bio je duboko uzdrman, šokiran i shrvan kada je otkrio razmjere devastacije, i *srušio mu se svijet*, kako se to često zna reći.

-Zemlja je bila bolesna, uostalom kao i ja. Sve je bilo uništeno. Moja žena je došla na fantastičnu ideju da ponovno zasadimo novu šumu. A kad smo to počeli raditi, vratili su se svi kukci, ptice i ribe, a zahvaljujući

ovom rastu drveća i ja sam se ponovno rodio, to je za mene bio najvažniji trenutak u životu – rekao je **Salgado** 2015. godine za **The Guardian**.

Lelia Deluiz Wanick Salgado, koja je počela kao profesorica klavira, potom je izdavala časopise i podržavala rad supruga, tako je svojom zamisli o obnovi šuma **spasila i muža i dio Brazila od umiranja**.

‘Dan kada sam upoznao svoju ženu’

-Imam partnera s kojim radim: svoju ženu. Najvažnija stvar u mom životu bio je dan kada sam upoznao svoju ženu. Upoznao sam je 1964. i svaku priču koju sam fotografirao razmatrali smo, zajedno raspravljali. Bili smo motivirani istim etičkim i političkim razlozima da radimo ove priče... – rekao je jednom prilikom **Sebastio** o svojoj supruzi.

Njihov plodonosni brak i uzajamna ljubav i poštovanje je dovela i do ovoga danas, vidljivog na fotografiji ispod ove rečenice.

Nekad i sad (foto Instituto Terra)

Prema **Organizaciji Ujedinjenih naroda za hranu i poljoprivredu, 129 milijuna hektara šuma površine** gotovo veličine Južne Afrike, zauvijek je izgubljeno od 1990. godine zbog krčenja šuma. Područje veličine **Paname**, dakle površina od oko **75.517 km²**, **nestaje u nepovrat svake godine.**

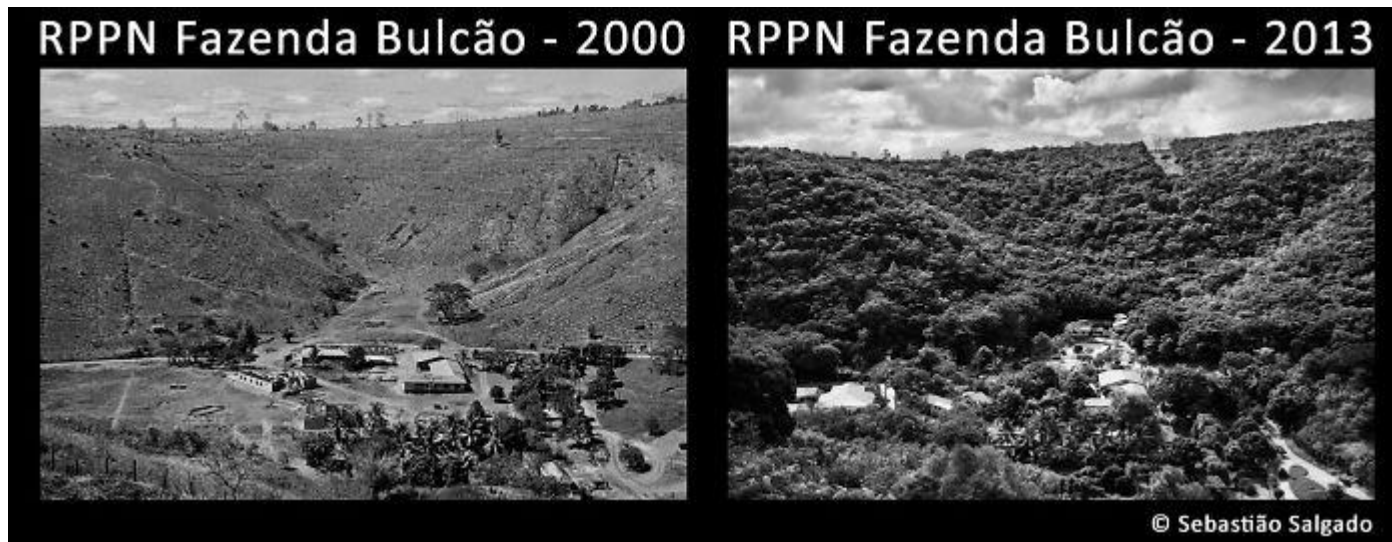
No svi ti *brojevi* manje više mnogima ne znače ništa.

Nekima ipak da: shvaćajući razmjere globalne i lokalne pošasti i bezumlja, Sebastião i Lélia osnovali su **Instituto Terra**, malu organizaciju koja je u međuvremenu postala velika i utjecajna i poticajna, a od tada je posadila nevjerojatnih **4 milijuna sadnica i vratila šumu iz mrtvih.**

-Postoji jedno jedino biće koje može pretvoriti CO₂ u kisik, a to je drvo. Moramo započeti sa masovnom sadnjom drveća. Trebate šumu s autohtonim drvećem i trebate skupljati sjemenke na istom mjestu gdje ih posadite jer zmije i termiti neće doći. A ako posadite stabla koja tu ne pripadaju, životinjska populacija a ni šuma neće rasti. – pojašnjavao je **Salgado** u žaru sadnje.

Područje koje su pošumljavali 20 godina vratilo se u staro izdanje. Vratile su se i divlje životinje, ptice i kukci. Ukupno se vratilo **oko 172 vrsta ptica, kao i 33 vrsta sisavaca, 293 vrste biljaka, 15 vrsta gmazova i 15 vrsta vodozemaca.**

Projekt je nadahnuo i nadahnjuje i dalje milijune ljudi i pokazao konkretan primjer pozitivnog ekološkog djelovanja te koliko brzo se okoliš može oporaviti ako se svega nekolicina predanih ljudi udruži i počne djelovati.

Prije i poslije (foto Instituto Terra)

Instituto Terra je ostala neprofitna civilna organizacija osnovana u travnju 1998. Usmjerena je na obnovu okoliša i održivi ruralni razvoj u dolini **Rio Doce**. Regija je izvorno bila prekrivena Atlantskom šumom i pokriva općine u **Minas Gerais** i **Espírito Santu** i hidrografski bazen **Rio Doce**.

Prvo drvo

Bazen Rio Doce **jedan je od najvažnijih u jugoistočnom Brazilu**. Na tom području živi više od četiri milijuna ljudi koji se suočavaju s posljedicama krčenja šuma i stihijskog korištenja prirodnih resursa, a to su ponajprije erozija tla i nestašica vode, a onda i glad, žeđ, bijeda i nevolja.

Prvi korak bio je uvjeriti vlasti u važnost misije pošumljavanja, a to se moglo na način da se taj komad zemlje proglasi privatnim rezervatom prirodne baštine – **RPPN Fazenda Bulcão**. U tome se uspjelo u listopadu 1998. godine, i to je bilo nešto što se nikada ranije nije desilo u Brazilu na taj način – to je bio prvi slučaj da je status rezervata dat potpuno uništenom i degradiranom privatnom posjedu, uz obvezu pošumljavanja.

Prvo drvo je posađeno u studenom 1999., a posadili su ga **učenici iz škola u općini Aimorés** u Minas Gerais. Tako je počelo, a zadatak Instituta Terra je bio podijeliti s okolnom zajednicom svo znanje kako bi se obnovio okoliš na 608,69 hektara RPPN Fazenda Bulcão.

Kako bi postigao ovaj cilj, Institut razvija projekte u rasponu od obnove šuma i zaštite izvora do primijenjenih znanstvenih istraživanja i obrazovanja koji se tiču zaštite okoliša. Financijska potpora im dolazi od različitih partnera, iz državnog i privatnog sektora, kao i od Zaklada i pojedinačnih donatora iz raznih zemalja i drugih institucija.

Zahvaljujući radu **Instituta Terra**, tisuće hektara degradiranih područja atlantske šume u središnjem dijelu Rio Docea su u procesu oporavka. Bivša stočna farma, prethodno potpuno degradirana, sada je šuma s raznolikim vrstama flore Atlantske šume.

2000

2006

2012

(foto Instituto Terra)

Iskustvo dokazuje da uz oporavak zelenila, **izvori vode ponovno počinju teći** te brojne vrste nekoć bogate brazilske faune kojima prijete izumiranje ponovno imaju sigurno i zdravo utočište.

Sve je počelo projektom simbolično nazvanim **Majka obnove**, kojeg je priredio 1998. godine poznati inženjer šumarstva **Renato de Jesus**, tadašnji direktor prirodnog **rezervata Vale** zadužen za projekte pošumljavanja.

Prvi milijun (stabala)

No bezvrijedne su sve plemenite zamisli i projekti ako ga ne prepoznaju oni koji su ih skloni pomoći i financirati. No kada je u pitanju ‘prava stvar’ novac najčešće *nekako dođe*, govori životna praksa.

Tako je prvi financijer i podupiratelj bio **Brazilski fond za biološku raznolikost (Funbio)**, i to u obliku sufinanciranja: za svaki uloženi dolar zainteresirane strane, Funbio je ponudio još jedan, odnosno donirao 50% potrebnih sredstava. Funbio je zajamčio budžet od **500.000 američkih dolara**, a bračni par Salgado trebao je prikupiti još 500.000 američkih dolara. U tome su uspjeli: pomogla im je tvrtka **Natura**, kao i zaklade i pojedinci u SAD-u.

U prvim godinama sadnje, koja je započela 1999., Institut Terra je surađivao s rasadnikom prirodnog rezervata Vale, koji je isporučio sadnice. Ovo partnerstvo sa sadnicama nastavilo se do 2002. godine, kada je

započela sadnja dijela sadnica proizvedenih u vlastitom rasadniku instituta.

Onda je sve krenulo svojim tokom: najprije je dogovorena proizvodnja 80 tisuća sadnica godišnje, koje je donirao 2001. **Savez za očuvanje atlantskih šuma (Fundação SOS Mata Atlântica i Conservation International do Brasil).**

Lokalna zajednica se brzo i rado uključila u sadnju (foto Instituto Terra)

Potom se uključila i država: Ministarstvo zaštite okoliša financiralo je 2002. godine proširenje rasadnika na kapacitet od 400 tisuća sadnica godišnje.

Godine 2008., na temelju sporazuma sklopljenog s Vladom Minas Gerais, preko **Fonda za obnovu, zaštitu i održivi razvoj riječnih slivova**, *pao je i prvi milijun*, odnosno zajamčena je godišnja proizvodnja pa sadnja **milijun sadnica**.

Kako je to bilo inovativno iskustvo za Brazil, sav rad Instituta Terra temelji se na istraživanju i eksperimentima “učenja kroz rad”, jer nije bilo vremena za preduge pripreme i analize – trebalo je djelovati odmah.

Što se prije stablo zasadi, pri je će početi rasti.

O tome govori i jedna anegdota: neki Francuz predložio prijatelju da zasade stablo, a ovaj mu rekao da to nema smisla jer će trebati sto godina da naraste.

-Onda ga zasadimo odmah poslijepodne – rekao je ovaj prvi na to.

‘Mi smo životinje’

Danas su zato vidljivi sljedeći plodovi takvog rada i promišljanja: ponovno je uspostavljen potpuno uništeni vegetacijski pokrov i oporavljeni su vodni resursi, vratile su se životinje...

Već smo naveli te brojek gore u tekstu, ali valja ponoviti nevjerojatne podatke: nakon obnove šume sada u **Fazenda Bulcão** obitava 172 vrste ptica, od kojih im šest prijeti izumiranje – Amazona rhodocorytha (chaud), Amazona vinacea (ljubičastogruda papiga), Campephilus robustus (djetlić), Prochias nudi collis (araponga), Propyrrhura maracana (maracanã) i Sicalis flaveola (pravi kanarinac). Potom su tu 33 vrste sisavaca, od kojih su dvije ugrožene (ranjiva kategorija) u svijetu – Calice bus personatus (saua ili guigó) i Puma concolor (puma, puma) i još tri su ugrožene u Brazilu – Leopardus pardalis (ocelot), Leopardus tigrinus (mala divlja mačka) i Puma concolor (puma/puma/puma).

Tu je i 15 vrsta vodozemaca, 15 vrsta gmazova i 293 biljne vrste.

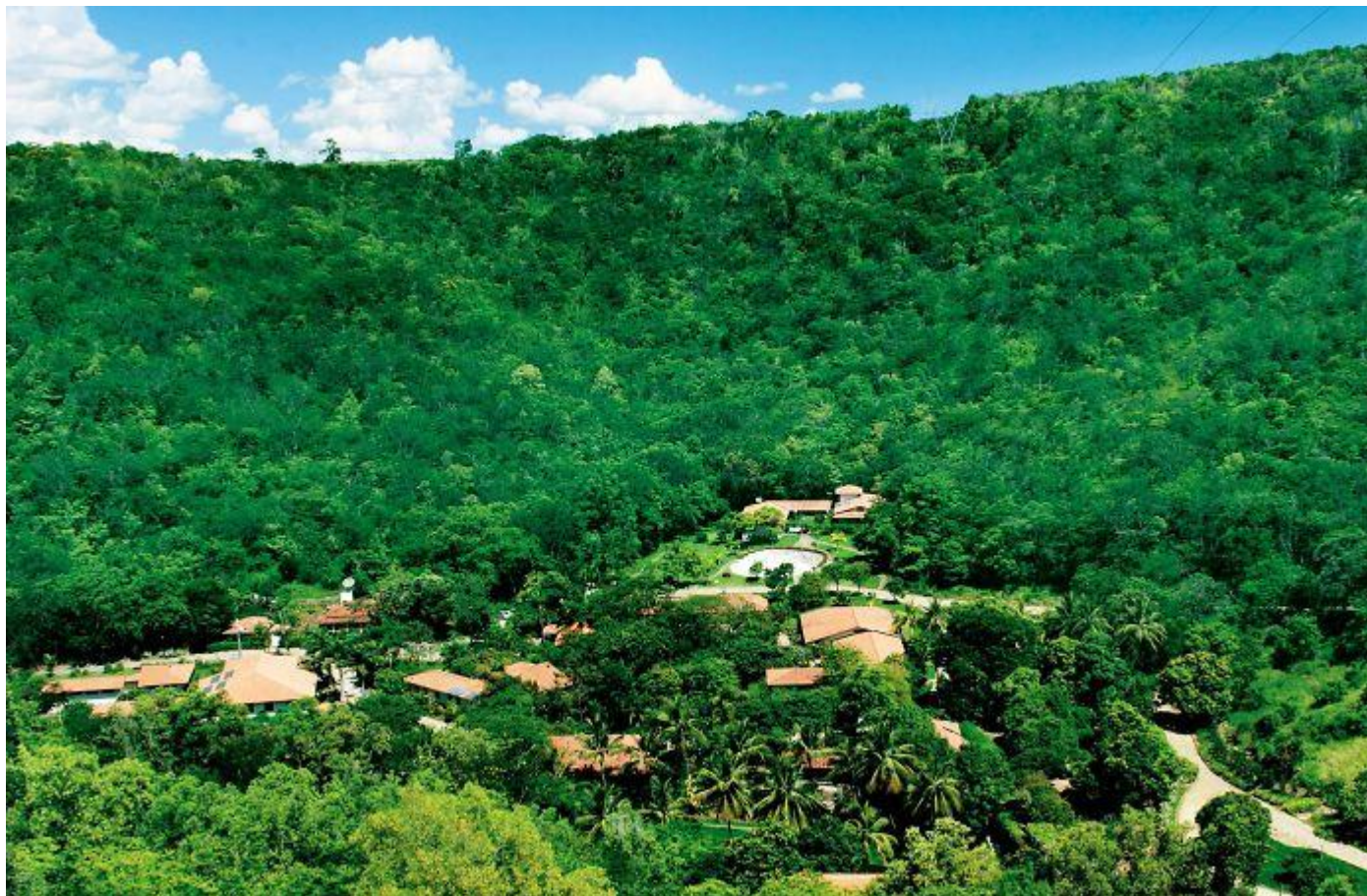
Gotovo svega navedenoga više nije bilo na početku, prije grandioznog projekta bračnog para Salgado, **svega 0,5 posto** tog područja je bilo pokriveno mršavom vegetacijom.

-Mi smo životinje, rođene iz zemlje s drugim vrstama. Otkad živimo u gradovima, sve smo gluplji, a ne pametniji. Ono zbog čega smo preživjeli sve ove stotine tisuća godina je naša duhovnost... veza s našom zemljom. – rekao je jednom prilikom **Salgado**.

Ta je veza sve slabija, duhovnost sve tanašnija, a glupost još i veća, dodali bi.

Sebastião Ribeiro Salgado Júnior (79) i Lélia Wanick Salgado (76) i po svim parametrima zaslužuju titulu ‘**dobrih ljudi**’.

-Vjerujem da svatko, pa i prosječna osoba može puno pomoći, ne davanjem materijalnih dobara, već sudjelovanjem, , istinskom zabrinutošću za ono što se događa u svijetu – ustvrdio je jednom **Sebastião Ribeiro Salgado**, a drugi put poručio da ‘ako ne budemo imali neku vrstu duhovnog povratka na naš planet, bojim se da ćemo biti ugroženi’.

(foto Instituto Terra)

Ta ugroza je vidljiva i danas: osvrnite se oko sebe: netko sigurno obara stablo iz posve besmislenih razloga.

-Bog je skrbio za ovo drveće, spasio ga od suše, bolesti, lavina i tisuća oluja i poplava. No, ne može ga spasiti od budala. – rekao je jezgrovito jednom **John Muir** (1838-1914), osebujni vizionar i prirodoslovac škotskog porijekla koji se još u 19. stoljeću, prije više od 150 godina borio da se dijelovi SAD-a zaštite i proglase nacionalnim parkom.

‘Zemlja će procvjetati kad stari ljudi počnu saditi drveće...’

Stabla nemilice sijeku prazni i isprazni ljudi, koji ubijajući plemeniti oblik života koji bi ih najvjerojatnije nadživio pokušavaju kratkoročno nadomjestiti vlastitu nesvrhovitost, reći će neki.

No s druge strane se uvijek nađu ljudi poput **bračnog para Salgado**, i drugih njima sličnih za čija imena i dobročinstva nećemo vjerojatni nikad saznati.

No to i nije bitno.

-Čak i kada bih znao da će svijet sutra propasti, ipak bih posadio svoje stablo jabuke – navodno je rekao **Martin Luther**.

-Zemlja će procvjetati kad stari ljudi počnu saditi drveće znajući da se u njegovu hladu nikada neće odmarati.- kaže jedna **grčka poslovice**.

-Posadi stablo. – (*nepoznati autor*).

****Tekst je realiziran uz pomoć sredstava iz Projekta poticanja novinarske izvrsnosti 2023. – Agencije za elektroničke medije.***